

Tento text je částí cyklu
KÖNČHOG ČIKDÜ — KLENOT KLENOTŮ
sebraného učení Guru Padmasambhavy

O PŘEKÁŽKÁCH NA DUCHOVNÍ CESTĚ

Padmasambhava

*Mysl se porovnese
už letmým pohledem na tyto stránky.*

Bud' pochválen buddha zrozený z lotosu, chvála dordže Thöthengcalovi, esenci všech buddhů, chvála tomu, jenž vládne pokladem poznání.

Já, Nanglen Tingdzin Zangpo, jsem ve věku jedenadvaceti let díky síle svých přání a neporušeným posvátným svazkům potkal mistra z Ugjānu, zrozeného z lotosu, ztělesnění všech vítězů. Možnosti mé karmy mne zavedly před diamantový trůn, Dordžedán, a zapříčinily, že se mi dostalo zasvěcení od mnohých indických mudrců. Stal jsem se tibetským překladatelem a přeložil jsem mnohé z těchto nauk. Až do stáří osmdesátitýř let se mi dostávalo skutečného požebnání, možnosti pobývat v přítomnosti mistra Padmy. Jako jediný jsem od něho obdržel zasvěcení do podstaty učení Vimalamitry. Předáním iniciací jsem napomohl duchovnímu rozvoji krále dharmy Thisong Decána a stal se tak královským guruem, jemuž se dostalo všemožných poct. V jediném životě jsem pozvedl korouhev dokonalého uskutečnění.

Podle předpovědi má být na konci této epochy objeveno mnoho skrytých pokladů - term, které přinesou velký užitek všem, jež se s nimi setkají; šíří se tak tajemství, které spojuje všechny bytosti pod širým nebem. É-ma-hó! Jaký div!

Když jsme na samotě Čimphu v polnostech klášte-
ra Samjā s králem, množstvím učenců a královnou
Cchogjal přijímali tajné učení Diamantové cesty,
Guru Rinpoče řekl:

„Vy, kdo jste se tu teď sešli, dobře poslouchejte.
Chci vám říci, že Dharma, učení Buddhovo, nepro-
stoupila naše životy. Zkušenost smrti a pomřívosti
nevstoupila naplno do života těch, kteří praktikují
Dharmu; kdyby tomu tak bylo, nezůstali by tu líní
a rozkolísaní. Lidé nepochopili, co je to samsára, ji-
nak by nemohli být natolik připoutaní k materiálním
věcem. Neporozuměli tomu, jak je nesnadné dosáhnout
skutečné svobody a příznivých podmínek; jinak
by se nezabývali nepodstatným.

Nepochopili celkový smysl zákona příčiny a ná-
sledku; kdyby tomu tak bylo, projevovali by silnou
zdrženlivost vůdci nešlechetným činům. Nepovšimli
si, co lze získat ctností; v opačném případě by se bez
váhání zasvětili tomu, čemu říkáme dvojí akumulace,
soustředění moudrosti a šlechetným činům. Ba co
víc, ani se hluboké stezce nepřiblížili; jinak by těžko
mohli snést odluku od kontemplací a praxe, vedoucí
k jejímu naplnění. Neprojevil se u nich ani sklon k roz-
víjení prosvětlené mysli bódhi; jinak by pracovali pro
dobro druhých a nemysleli na vlastní. Jejich myšlení

není nasměrováno k absolutní podstatě; jinak by nebyli tak závistiví a pyšní. Nestudují, nepraktikují, ani si neosvojují nauky devíti prostředků; jinak by dokázali odlišit vznešené od nízkého. Nepovznegli se ani k pohledu z úrovně tajných manter; kdyby tomu tak bylo, nedávali by přednost samsáře a nevyhýbali se nirváně. Neuskutečnili podstatu všech věcí; jinak by nebyli tak neobyčejně připoutáni k rozličným činnostem. Nikdo z těchto lidí tedy neaspiruje na dosažení dokonalého stavu buddhy; jinak by v tomto životě nepochybně zanechali jalových sklonů. Krátce řečeno, celkově se neprojevuje zaujetí Dharmou.“

Tak pravil Guru Rinpoče a pokračoval dál:

„Praxe Dharmy, jež přináší vysvobození z oceánu samsáry, je v každém případě nezbytná. Jestliže to nepochopíš, není pravděpodobné, že znovu dosáhneš lidského těla za svobodných a příznivých podmínek. Je to pravděpodobné asi tak, jako že hrách hozený na stěnu zde ulpí, nebo že želva, jež se vynořila z hlubin moře, prostrčí hlavu okem, které leží kdesi na hladině, nebo jako to, že se semínko sezamu hnané větrem zachytí zrovna na špičce jehly. Pro ilustraci, jak vzácné je prožít život člověka, může sloužit následující obraz: když si představíme všechny bytosti šesti sfér jako hromadu zrní, skoro celá je utvořena

z ďáblů, hladových duchů a zvířat, polobozi tvoří tenkou vrstvu a bozi s lidmi jen samotný vršek. Kdybyste mohli vnímat všechny bytosti z jiných sfér existence, nahlédli byste, jaké je množství těch, na které se cenné lidské tělo nedostalo.“

Tak Guru Rinpoče osvětlil poměry mezi množstvími bytostí, přebývajících v různých světech.

„Pakliže získáte v důsledku předchozích činů ono tak vzácné lidské tělo, ale budete hluchí, slepí, zmrzačení nebo duševně poškození, nebudete se moci těšit ze svých schopností a těžko budete moci praktikovat nejvyšší Dharmu.

Jestliže se narodíte v odlehlých končinách, mezi barbary, opět vám nebude dána možnost zvolit si cestu Dharmy.

Jestliže se zrodíte uprostřed odpadlíků s nepravým pohledem, ani tehdy nebudete moci vstoupit do Buddhova učení.

Jestliže vám bylo dáno narodit se v této příznivé sféře zvané Džambudvípa, v době, kdy je Buddhovo učení všeobecně známé, máte lidské tělo vybavené plnými schopnostmi, potkali jste svatého lamu a dostává se vám tolik volnosti, že můžete jednat ve shodě se svým předsevzetím, je nepraktikování nejvyšší Dharmy prostě jen mrháním cenným lidským tělem.

Zde se dělí cesty vedoucí vzhůru a dolů.

Ti, kdo marní své životy, jsou hodní politování!“

Guru Rinpoče pokračoval dál:

„To, co říkám, se týká každého člověka a zároveň všech lidí, ale přesto jako by mne nikdo neslyšel: jestliže budete čekat až do chvíle, kdy vás uchvátí Pán smrti, mine čas pro vysvobození. V tu chvíli budou lidé bez Dharmy naplněni žalem. Bez ustání míjejí roky, měsíce, dny, hodiny, minuty a vteřiny, život ubíhá a smrt je tu. Blíží se neodvratně s každou chvílí. Uplyne rok, celičkový rok – je tu jaro, pak léto, podzim a zima, uplyne měsíc, včerejšek, poslední noc, dnešní den – a zůstává nepovšimnuto, že vše mizí v jediném okamžiku, zatímco my si plánujeme další život. Tak vzácný lidský život není ničím trvalým, ale volností a příznivým momentem, vzniklým jedenkrát za sta různých zrození.

Bohužel ani ti, kteří nosí mnišský šat, se neobírají pomíjivostí, a i když na ni nezapomněli docela, neustále podléhají klamně představě hmotného, daného světa. Tento druh dharmy je jako stěna bez základů.“

Guru Rinpoče pak řekl:

„Jsou lidé, kteří si nevšimli, že všechna pokolení jejich předků zemřela; nevidí, že v jejich vlastních domech umírají rodiče, muži, ženy, mladí i starí; ne-

dívají se na mrtvolu odnášené na hřbitov; nikdy nepomyslí na to, že i do nich vstupuje smrt. A tak nikdy nenajdou cestu vedoucí k vysvobození.

Stálé vnímání časnosti a smrti je kořenem vši ctivosti. V žádné chvíli života nezapomínej na přítomnost smrti. Za žádných okolností neodkládej tento velký apel. Zapomnění smrti a pomíjivosti je počátkem všech temných kroků, pramenem klamných připoutání mysli k věcem, jako kdyby byly věčné. Meditujte o smrti a podmíněnosti. Jestliže se povědomí smrti nezakotví hluboko v prameni vašeho myšlení, vytryskne odtud spousta bludů.

Místo aby si zvolili cestu osvobození, našli lidé zalíbení v pýše a aroganci; skrze svou chtivost se připoutali k materiálnímu bohatství; utápějí se v ignoranci a excesech; oddávají se neplodné zahálce.

Praktikující bloudí v kolektivních tendencích; velcí mistři ztrácejí sami sebe kvůli osmi možnostem světa; i velký meditující se zanáší věcmi tohoto života; horliví učni postrádají vytrvalost. To vše se děje, když vědomí smrti a pomíjivosti nepronikne do pramene myšlení.

Budete-li pamětlivi smrti a pomíjivosti, objeví se všechny vlastnosti, nutné pro stezku vysvobození, a zrodí se duch nevytváření; pochopíte, že kolektivní sklony jsou nicotné.

Díky opravdovému nasazení velmi rychle vstoupíte na stezku volnosti. Ustane fascinace hmotnými statky; zůstane ego jenom jako odpoutaná připoutanost k cíli. Je třeba pochopit, že zábava je démonem a vytoužené věci pouhým klamem. Vystane pak u vás nepochopitelné zanícení a vrostle do vaší povahy. Vaše předsevzetí i posvátné svazky zůstanou čisté; brzy dosáhnete skrze buddhy naplnění, uvolnění a osvobození. Objeví se tyto i různé jiné nepopsatelné vlastnosti.

Od pradávných časů až do současnosti byli vítězni buddhové a bóddhisattvové, mudrci i siddhové osvobození z koloběhu existencí skrze to, že se v jejich vědomí zrodila myšlenka smrti a pomíjivosti. “

A Guru Rinpoče pokračoval:

„Radost i utrpení, zlo i dobro v současném životě, to vše je důsledkem předchozích činů. Přesvědčení o tom, že není možné uniknout ovoci svých předšlých činů, je cosi skutečně podstatného. Bhagawán neučí nic jiného, než jaké ovoce přináší ten či onen způsob konání.

Ovocem vyrostlým ze semínka hanebných činů je utrpení, ovocem vzešlým ze semínka šlechetných činů je štěstí. Povznesení se na úroveň buddhy i pád do nižších sfér bytí je následkem zjevné závislosti příčin a následků.“

Guru Rinpoče mluvil dál takto:

„Zásluhy nashromážděné během spousty kalp se zruší v jediné chvíli hněvu – utužujte se spíš v upřímnosti, účasti a drahocenné bódhičittě, ve směřování mysli ke stavu úplného prosvětlení pro všechny.

Mezi všemi bytostmi, jež jsou nespočetné jako hvězdy na nebi, není žádná, která by kdysi nebyla vaším otcem či matkou. Aby se nepřestala rozvíjet bódhičitta, meditujte neustále s tím uvědoměním, že bytosti, které byly kdysi vašimi rodiči, se marně snaží osvobodit od utrpení.

Jestliže uskutečníte prázdno jako podstatu vaší mysli, a přesto se ve vás nezrodí účast, upadnete do nihilismu. Meditujte více nad neoddělitelností prázdna a soucítění.

Jestliže postřehnete nedostatky samsáry, nebudete potřebovat žádného jiného učitele. Když vědomí pomíjivosti vrostе do vaší mysli, nebudete potřebovat žádné další pobídky. Jestliže skutečně poznáte to, že všechny jevy jsou myslí, nebude už žádného nedosaženého osvícení. Jestliže máte v hloubi své bytosti hlubokou důvěru ke guruovi, neexistuje už žádný nepoznaný buddha. Jestliže odetnete myšlení u jeho kořene, nezůstane tu žádná skrytá absolutní podstata. Jestliže naplníte všechny bytosti radostí, nebudou tu

žádné jiné Tři klenoty. Jestliže uskutečníte toto vše, sam-sára a nirvána už nebudou dvěmi různými věcmi.

Obyvatelé oněch bídnych spodních sfér žijí krátce, jelikož čelí různému nebezpečství, pohybují se nesmyslně a kolísavě a poslušní svých popudů a chťičů jsou až do vyčerpání osamocení ve své nutkavosti; nedostává se jim vytrvalosti, zatímco jejich lenost a rozpadlost jsou veliké – jako by ani nežili!

Jak je to smutné!“

A Guru Rinpoče pokračoval:

„Jediným kořenem všeho buddhovství je sebe-důvěra. Když z nitra tvé bytosti vyrostе neochvějná důvěra ve vlastní buddhovskou podstatu, osvobodíš se ode všech nedokonalostí a chyb. Důvěra v cestu Velkého prostředku bódhisattvů nám může přinést tolik užitku, jako zjevení celých myriád buddhů. Takto je vyložena otázka víry v mnohých sútrách a tantrách.

S ohledem na bytosti dnešního pokolení musí být odkazy a předsevzetí přizpůsobeny individuální povaze praktikujících, pokyny pak odvisí od jejich inteligence a úkoly musí odpovídat schopnostem. Jestliže nevíš, jak se přizpůsobit možnostem druhých, je tu riziko, že svým výkladem Dharmy zkrátka nahromadíš ještě více chyb.

Opírajíc se o slova súter a tanter, předávej praxi tak, jak ji učili svatí guruové; ujařmi démona připoutanosti k „já“, rozvíjej neomezené soucítění s cítilími bytostmi a nikdy nedovol, aby se tělo, řeč a mysl oddělily od praxe.“

Posléze Guru Rinpoče řekl:

„Těch, kteří praktikují Dharmu, je tolik jako hvězd na nebi. Ale ti, kteří nepodléhají vábení démonů, jsou vzácní jako slunce s měsícem. Nebýt tohoto narušování, sebeuskutečnění by bylo možno dosáhnout v jediném roce konáním záslužných činů. Proto je třeba demony odhalit a přemoci.

Na samém začátku, když jsi uvězněný v měsíci samsárického utrpení, můžeš mít trochu víry v Dharmu, ale zakrátko se rozplyne pod vlivem démona lenosti a vulgárního realismu. Plný nenávisti k nepřátelům, v závislosti na svých blízkých, napřeneý do všeobecného soutěžení, rozptýlený světovými událostmi zapomeneš na smrt; pohlcený různými druhy jiných činností budeš naprosto zanedbávat Dharmu. To je skutečný démon. Abys ho odehnal, najdi zkušeného gurua, který je pramenem nezlomné víry, a medituj nad smrtí a pomíjivostí, z čehož vzchází silné zanícení. Opusť malé věci a oddej se velkému dílu Dharma.

Potom se zjeví démon, pozměňující tvůj záměr. Může mít podobu milenky, rodiny či přátel, kteří řeknou: „Nepraktikuj Dharmu!“, a budou tak vytvářet všemožné překážky. Jindy nám zas může připadat, že nejlepší ochranou před nepřátelem je duch soutěživosti a bohatství. To způsobí, že Dharma bude ze dne na den odkládána; život plný svodů nám proteče mezi prsty a nakonec utoneme v bahně samsáry. Abys překonal tohoto démona, důvěřuj pouze v ochranu gurua a nejvyššího ochránce, rozhoduj o sobě sám a neptej se na radu běžných lidí.

Když budeš pobývat v přítomnosti gurua, objeví se démon nedůvěry v něj a budeš jej pokládat za sobě rovného. Známkou tohoto vlivu bude to, že se staneš slepým vůči přednostem gurua a začneš na něm vidět i ty nejmenší chyby; budeš šířit pomluvy o skutečích této bytosti, obdařené moudrostí; budeš zneužívat učení k získání majetku a k vlastní obživě. Začínajíc u Dharmy, budeš končit v pekle. Tento démon je skutečně obludný. Abys ho zneškodnil, uť se nahlížet gurua jako samotného buddhu.

Pak se objeví démon odvrácení. Známkou jeho příchodu je to, že myslíš na ženy, peníze, záliby, nečistý obchod a hromadění peněz, opustíš duchovně cestu, přátele a bratry praktikující Dharmu; nebudeš

ochoten naslouchat Dharmě, upadneš do závislosti na tomto světě a zároveň do nechuti k němu; budeš toužit po ženách a víně; odvrátíš svou tvář od Buddhova učení. Abys překonal i tohoto démona, vytvoř v sobě nezvratné předurčení k praxi nejvyšší Dharmy; bez ohledu na druh učení, jež je pro tebe inspirací, setrvej u něj se vším úsilím; drž se dál od svodů a vyhýbej se činům, jež jsou v neshodě s Dharmou; přemíť o životech velikých světců minulosti. To je nezbytné.

Dalším démonem, který se ukáže, je ignorování podstaty Učení. Známkou jeho přítomnosti je, že zasvěceně vykládáš o přijetí těch či oněch nauk. Nepronikáš přitom jejich smyslem a ony zůstávají pouhou teorií. Máš za sebou jeden či dva kroky a rozdáváš přitom tajné instrukce jak na trhu. Bez ohledu na to, jak hlubokých nauk jsi účasten, říkáš: „To už jsem slyšel...“, a skutečné pochopení se tak nikdy nedostaví. „Démonem“ je zde vlastně neschopnost dosažení konečné úrovně Dharmy. Abys ho překonal, neustále měj na paměti nauky, které jsi obdržel, a otevírej se celé hloubce jejich smyslu.

V tu chvíli se objeví démon těch tvých vlastností, kterých si vysoko cení druzí, a to v masce stoupence či učně. Místo aby ses zasvětil praxi, staneš se v pře-

svědčení o vlastní učenosti zaslepeným sám sebou a chtivý slávy. Tak se vytvoří překážky na cestě Dharma. Abys překonal tohoto démona, zkus přebývat delší čas v horách o samotě a zabývej se výhradně Dharmou.

Potom je třeba zvítězit nad démonem metafyzických náhledů. Když činíš jednostranné rozdíly mezi svým pohledem a pohledem druhých, z Dharmy se stává pět jedů. Abys tomu zamezil, zanech vší doktrinní rivality, zanech upřednostňování a cvič se v porozumění tomu, že vše je čisté.

Když začneš meditovat na jidam, svou světelnou podstatu v podobě božstva, objeví se démon pochybnosti. Vystane myšlení, zda jej „mít rád či nemít rád“. Svou magickou silou budeš chtít ovládnout duchy a vznikne v tobě přání praktikovat různé činnosti, aniž bys dokončil meditaci či púdžu. Budeš chtít udržovat kontrolu nad situacemi a lidmi a vydávat destruktivní zvuky. Abys vypudil tohoto démona, jenž je protikladem moudrosti, prostě jenom dej průchod přirozenosti a posiluj samaje těla, řeči a mysli. A to bez ohledu na to, který jidam právě praktikuješ, a aniž by ses přitom koncentroval na jeho atributy a znaky.

Když se uvolníš ze spárů tohoto démona a budeš meditovat na tělesné průduchy a proudy, objeví se

démon projevující se jako narušitel praxe a bude škodit tvému duchovnímu rozvoji. Nebudeš schopen snášet ani to nejmenší utrpení, začneš praxi přerušovat a následkem toho budeš během meditace spoutaný. Když k tomu dojde, přemítej o neštěstí samsáry a to tě od tohoto narušování osvobodí.

Když se ti podaří překonat všechny tyto potíže a zkusíš postupovat dál, pomáhaje si prostředky „Velikého štěstí“, projeví se u tebe démon dákiní, krásných vil. Budeš se pokládat za jógina a zplodíš mnoho dcer, a pakliže se o ně pořádně nepostaráš, přijde spousta nevlastních synů. V tom případě skoncuji s partnerskými svazky a nedbej názorů druhých lidí.

Když se z toho vymaníš a začneš meditovat na prázdno, ono samo se stane dalším démonem. Budeš říkat: „Nic není“, a zaměřovat ve svých činech ctnost za hřích. Ztratíš víru ve Tři klenoty, Buddhu, Dharmu a Sanghu a účast s jinými bytostmi. Když k tomu dojde, pěstuj ctnosti a očisťuj se od chyb. Cvič se v chápání toho, že vše je čisté, rozvíjej vroucnost, pochopení provázanosti všeho a neoddělitelnosti prázdna a soucitu.

Tehdy se objeví jako nepřítel i démon soucitu. Když nebudeš sám oním vyvoleným, začneš netrpělivě pracovat pro dobro druhých a zanedbáš vlastní

praxi. Stane-li se tak, rozvíjej sice aspirace nezištné bódhičitty, ale pro tentokrát se jí nenechávej vést.

Když se vymaníš i z toho, dalším nepřitelem se ti stane démon „dobré rady“. Vypůjčí si masku Buddhy či gurua a řekne ti: „Pracuj pro druhé!“ nebo „Práce pro jiné je praxí“. Bez ohledu na to, jestli se tyto instrukce objevují ve skutečnosti, ve vizích či ve snech, rozpustí je v Ješe Sempovi, aspektu moudrosti. Jestliže se pak stanou ještě silnějšími, znamená to, že jsou skutečným božstvem či guruem, jestliže ne, jsou škodlivým démonem. Musíš jasně rozeznat, čím skutečně jsou.

Když i to zvládneš, stane se démonem cesta jógího. Na svých toulkách budeš pít a chovat se jako šílenec, tvoje činy budou nerozvážné a protířící Dharmě. Když k tomu dojde, odeber se na odosobnění, praktikuj tummo, učení vnitřního tepla, a zůstaň lhostejný ke všem deseti věcem světa.

Bylo řečeno, že dokud nedosáhneš stavu buddhy, budou se překážky démonů neustále objevovat jedna za druhou. Pokud však přemůžeš vše, co odvádí, a oddáš se úplně praxi dovršení, žádný démon si k tobě nenajde cestu.“

Když Guru Rinpoče domluvil, žáci sepsali jeho slova, mistr jim požehnal a ukryl pak tyto poklady na různých místech.

Ješe Cchogjal a Ňanglen Tingdzin Zangpo se pak Mistra zeptali takto:

Velký mistrě! Říká se, že srdce tobo, kdo překročí práh tajných manter, by mělo náležet pouze guruovi. Jak se vlastně takový autentický guru pozná a jaký má být náš vzájemný vztah?

Mistr odpověděl:

„Autentický guru by měl mít řadu schopností. Vyjmenujme alespoň ty hlavní. Musí projít sůtry a tantry až k jejich hlubšímu významu a k pokynům, jež jsou v nich skryty. Musí mít velkou zkušenost v meditační praxi. Musí být schopen vybrat metody, odpovídající povaze konkrétní osoby. Jeho moudrost musí mít velikou šíři a být prostoupena účastí; skrze velkou důvěru musí realizovat nejvyšší Dharmu. Otevřeš-li se takovému guruovi, stane se drahocenným klenotem – splní všechna tvá přání a ty dosáhneš toho, oč usiluješ.

Je tu prostě cosi, co je součástí odkazu gurua a bez čeho nelze dosáhnout skutečné realizace. Proto jsou požehnání a ochrana tvých samají prvořadými věcmi.“

A oni se ptali dál:

Co je důležitější: guru nebo jidam?

„Guru a jidam nejsou dvě různé věci. Guru se projevuje zároveň jako jidam. A tak když budeš stále

meditovat na gurua nad svou hlavou, zaplaví tě vlny pozehnání a rozpustí se všechny překážky.“

A oni se zeptali znovu:

Je božstvo, na které meditujeme, výtvorem mysli?

„Když už jste realizovali mentální meditace na božstvo, veškeré dosažení vychází z důvěry v ně; bez jidamu zůstanete v běžném stavu. Nespočet mírných i hrozivých božstev je odrazem mnohosti metod potřebných k proměně bytostí. Protože na absolutní úrovni mají všechny tyto bytosti stejnou podstatu, stačí meditovat na jeden, správně zvolený jidam. Přestože jidamy vyjadřují různé aspekty těla, řeči a mysli, je v podstatě meditace na jeden či více najednou totéž. Jestliže dosáhneš vyšších sil siddhi realizací jednoho božstva, uskutečníš všechna. Jestliže realizuješ jednotu sebe a božstva a zároveň to, že jidam je v podstatě nezrozená dharmakája, tělo světa, aspekt neohraničenosti a absolutna, velmi se mu tím přiblížíš. Velkou chybou je vytváření božstva, zakládající se na připoutanosti k podmětu a předmětu, protože z tohoto pocitu vzniká náklonnost a odpor.

Úspěch při jedné invokaci znamená úspěch při všech ostatních. Prosvětlené bytosti, sugatové, se manifestují v různých rodech a podobách, ale ve skutečnosti jsou jedním jediným. Pokud toto uskutečníš,

tak přestože meditace na všechny buddhovské aspekty přináší velký prospěch, obzvlášť účinná bude meditace na aspekt jediný.“

Může ten, kdo má hlubokou úroveň vhledu, časem praktikovat bez jidamu?

„Když dosáhneš stálosti dokonale čistého pohledu, je to vlastně jidam. Nemyslit na jidam jako na aspekt formy, rupakāju, ale uskutečnit ho jako dharmakāju, aspekt absolutna, znamená vytvořit nezrušitelný svazek mezi jidamem a viděním.

Je správné meditovat na hněvivá božstva, jak ničí Brahmu a jiné strážce směrů?

„Je to pouze symbol pro odložení návyku činit rozdíl mezi sebou a druhými, rozmetání mysli v absolutním prostoru, vyhasnutí arogance a pochybností. Postavy, jež se nacházejí pod nohama božstev, symbolizují běžné myšlení, scestí ignorance. Mají-li božstva více hlav a údů, tři hlavy pak symbolizují tři káji, duchovní těla, šest rukou značí šest páramit, transcendingících aktivit, čtyři nohy pak čtyři neomezené stavy – milující upřímnost, účast, radost a klid mysli. Množství předmětů, jež drží v rukou, odkazuje na rozmanitost aspektů Dharmy. Jsou to některé z nespočetných symbolů, představujících různé vlastnosti. Tělo božstva není obvyklým, hmatatelným tělem. Jeden

obličej a dva páry rukou symbolizují neoddělitelnost absolutního prostoru a mysli. Bez ohledu na aspekt, na který medituješ, neexistuje v dharmakáje velké ani malé, dobré ani zlé.“

Ve všech sádhanách jsou zmínky o vizích jidamu a poučeních udělených skrze něj...

To je rúpakája, forma vystávající z dharmakáji. Není pravdou, že božstvo je pouze rúpakájou. Ve skutečnosti je dharmakájou a z ní se tak, jako se měsíc odráží na vodní hladině, vyjevují dvě káji formy s jejich barvami, atributy, estetickými prvky, znaky a symboly. Když dosáhneš při meditaci na božstvo stálosti, objeví se jako skutečné, nemající ustálené místo, kde by přebývalo, a osvětlí ti tak vlastní dharmu. Když si je ale přivlastníš a budeš k němu připoután, promění se v démona. Pokud se jím nebudeš zanášet, nutně pochopíš, že není ničím jiným, než hrou tvé mysli. Víze jediného jidamu je rovnocenná spatření podoby všech – v dharmakáje není množství. Všechny vize jsou pouze manifestací mysli. Když už tímto způsobem porozumíš jidamu, za žádnou cenu ho neopouštěj. Neodděluj se od něj, dokud nedosáhneš nejvyššího osvícení, a veškeré osvícení se dostaví samovolně. Když dosáhneš stálosti v meditační fázi rozvoje a naplnění, zůstane tvé tělo ještě

v běžné lidské podobě, ale tvá mysl dozraje k božství; v momentě, kdy opustíš tělo, staneš se vidjádharou, moudrým, jenž dosáhl završení rozvojové fáze božstva. Přesně ve chvíli ukončení života se zjeví tělo božstva takové, jaké opravdu je. Říká se tomu ‚vidjádharma mahámudry‘ či ‚otevření tělesné sítě jógího‘. V okamžiku ztráty těla se staneš jidamem.“

Některá božstva jsou vyobrazena s hlavami zvířat. Proč jsou různá božstva symbolicky zobrazována právě skrze zvláštní charaktery jednotlivých zvířat?

„Hybridy-synové“, emanování sjednocenými božstvy, ‚požírači‘ a ‚vražedníci‘ zvaní phurba, a také osm hybridů Jangdaga, ti všichni jsou v tibetštině nazýváni thamen. Thamen je slitina dvou kovů, jako jsou například zlato a stříbro. Tato božstva jsou vyzářena jako „slitina“ otce-účasti, čili aspektu metody, a matky-moudrosti. Proto mají zvířecí hlavu a božské tělo.

Pro dobro a ve shodě s vlastním směřováním se z nezrozené dharmakáji zjeví rúpakája ve své specifické podobě a s odpovídajícími prvky hlavních božstev a skrze ně září Otec a Matka.“

Jestliže jsou božstva uspokojována, když jim obětněme a chválíme je, není to stejné jako běžná připoutanost? A jestliže nám totokonání nepřináší ani nic příjemného, není vlastně zbolanesmyslné?

„Ve skutečnosti nejde o to, jestli jsou božstva uspokojována skrze oběti nebo zda potřebují chválu. Cílem tohoto konání je pročištění tvé vlastní přirozenosti. Bytostné zanícení, se kterým vizualizuješ a oslovuješ božstva a obracíš se k nim s obětmi způsobí, že přijde požehnání a objeví se uskutečnění.“

Guru Rinpoče pak řekl:

„Ti, kteří praktikují Dharmu na rušných místech a zkoušejí přinášet užitek druhým bytostem, se domnívají, že kromě úporné snahy jsou silné průvodní obtíže čímsi nezbytným. Je tomu tak proto, že sami ještě nedozráli. Nejdříve se snaž dosáhnout vlastního prosvětlení.

Dokonce i když už jsi dosáhl stálých výsledků ve vzhledu do absolutní pravdy, ale nejsi ještě zběhlý v její životní aplikaci, všechny jedy, jež se objeví, se také naráz vpijí. Vzdal se více cestě běžných lidí.

Jestliže se budeš rozvíjet především skrze praxi ctností, ale tvá motivace přitom odumře, vstoupíš na světskou dráhu. Opusť všech osm světových možností.

Dokonce i tehdy, když dostaneš dokonalé instrukce, ale vůle ochabne, cesta k získání zkušenosti zůstane zablokovaná. Věnuj se více postupným metodám.

Jestliže zvládáš soustředění během meditace, ale neumíš využívat na své cestě nepříznivé okolnosti, pramen sklonů a návyků nikdy nevyschne.

Vnášej do meditační praxe stále více porozumění absolutní podstatě.

Jestliže provádíš formální praxi, ale neuvolnil jsi intelekt od koncepcí, plody praxe se stanou předmětem naděje a pochybností. Rozvaž úplně uzel duality.

Dokonce i když znáš dobře sůtry a tantry, ale neuskutečníš přirozený stav mysli, tvoje tělo a mysl zůstanou nadále obyčejné. Prohlubuj pochopení smyslu praxe.

Jestliže v sobě živíš naději, že dosáhneš uskutečnění, nedodržujíc přitom přesně jednotlivé body samají, budeš vytvářet rozpory mezi jidamy. Udržuj pramen mysli více v čistotě.

Nikdy nedovol, aby se pochopení na nejvyšší úrovni rozplynulo ve slovech. Na střední úrovni nedopusť, aby praxe začala stagnovat z důvodu rozpolcenosti. Na základní úrovni sleduj svou mysl a nenech se vtaňovat do rušivých emocí.

Mluvíme o devíti prostředcích přicházejících postupně. Je tomu tak, že odpovídají různým dispozicím citících bytostí?

Guru Rinpoče odpověděl:

„Prvním je Světový prostředek bohů a lidí. Jeho praxe spočívá v osvojení si deseti ctnostných činů a zřeknutí se deseti nectností. Následuje Prostředek šravaků, kteří přemítají o Čtyřech šlechetných

pravdách. Protože klášterní společenství vytváří základ pro šíření Dharmy, věnuj se, jsi-li mnichem, dvěma stům padesáti slibům súter Vinaji s takovou péčí, s jakou střežíš vlastní oči. Dalším je Prostředek pratjékabuddhů, kteří kontemplují dvanáct ohnivých svazků závislého vzníkání v obou směrech. Dalším je Prostředek bódhisattvů, kteří v sobě probudili bódhičittu aspirace a konání, směřující k pochopení Dvou pravd a iluzornosti obou podob „já“.

Krijatantra se zaobírá očistou skrze vysvobození od čtyř krajností: být; nebýt; zároveň být i nebýt; ani být, ani nebýt. Upatantra v sobě shrnuje vlastnosti prostředků, jež ji předcházejí, i těch, jež po ní následují.

V jógatantrě je praktikována cesta samádhisattvy, jež se skládá z pěti opravdových očí, čímž se rozumí pět prvků vizualizace - lotos, sluneční a měsíční disk, semenná slabika a tři zásady popisované jako celistvost, božstvo a božstvo v celistvosti. Praxí mahájógy jsou fáze rozvinutí a naplnění, sjednocení a osvobození. Anujóga je praxí nerozpojitelné vazby prostoru a poznání. Nedostižná atijóga je prvotní čistotou, spontánním naplněním, všeprostopustností a vyprázdněním intelektu.

Nakonec lze všechny nauky shrnout jako vidění, meditaci a konání. Osvobození se od náhledů je ko-

nečným náhledem. Nečinnost mysli je nejvyšším vrcholem meditace.

Nezávislost na přijímání a zbavování je pánem veškeré činnosti. Neexistence přetvářky je esencí samaje, vztahu mezi guruem a tebou. Chápání zření, meditace a konání v jejich jednotě je konečným plodem.“

Když Guru Rinpoče mluvil, žáci zapisovali jeho slova a toto učení pak zůstalo skryto v mnohých termách.

Ješe Cchogjal se tehdy ještě zeptala:

Nejdražší mistře, prosím pověz nám o minulých existencích a budoucích zrozeních Ňanglen Tingdzin Zangpa.

Guru zrozený z lotosu, jehož moudrost objímá všechny tři časy, jí odpověděl těmito slovy:

„V minulosti, díky požehnání Čänräziga, ochránce všech bytostí, byl vládcem tohoto chudého tibetského lidu - králem Ňathi Cänpem. Potom se až do tohoto života nacházel v nebeských sférách. Odtud pochází bílé znamení na temeni jeho hlavy a blány mezi prsty rukou a nohou. V budoucnosti bude přecházet z jednoho čistého ráje do druhého a otevře brány k tajemství mnoha hlubokých term. Nakonec se projeví ve třech emanacích. Když bude mít za sebou nejlepší část svého života, objeví se ve věku třiceti let na východ od kraje Šákjámuniho v oblasti Ňang jako člo-

věk, obdařený silným sklonem k hněvivým božstvům. Tehdy potká skutečně dokonalého jógina a jeho konání pro dobro cítících bytostí bude nesmírné jako nebe. Jestliže se ale připoutá ke slovům a naukám, sejde z vlastní cesty. Jestliže potká démona rozeklanosti myslí, jeho život skončí ve věku pětadvaceti let. Když překoná tyto rušivé vlivy, najde Könchog čikdū, tento dokonalý cyklus nauk, a mnoho menších term. Přesto z důvodu působnosti karmických svazků z minulých samají neunikne setkání s jedním či dvěma z těchto negativních vlivů. Tehdy se musí vyzbrojit trpělivostí a vroucně se obracet ke mně, Padmovi. Tyto vlivy se projeví ze strany bohů, démonů i lidí. Proto je nadmíru důležité, aby po tento čas termy dobře střežil. Projde-li těmito kritickými roky, jeho konání pro dobro bytostí už nebude ničím omezené. V dalším životě se objeví v kraji Dege, kde bude předvídat budoucnost a činit zázraky, jež žádný jazyk není s to popsat. A v dalším životě se stane buddhou.“

A tak také ve dvanáctém měsíci roku opice našel rigdzin Džacchón Ningpo, mrštný jako ryba a lehký jako pták, v povzneseném stavu myslí tento poklad. Ať paprsky zářící z Uddijány prosvětlí temnotu nevědomosti, ve které bloudí bytosti samsáry! Ať skončí všechny kruté války těchto dní!

O PŘEKÁŽKÁCH
NA DUCHOVNÍ CESTĚ
Padmasambhava

Zpracováno pro soukromou potřebu

V Praze 2005